

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμίωνα], αποσπ. 8-9

A1.

α.

1-Λ: καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως

2-Σ: Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

3-Σ: Φιλοσοφητέον

β. Το δὲ ἧς (αναφορική αντωνυμία) αναφέρεται στο ἐπιστήμης. Το ταῦτα (δεικτική αντωνυμία) παραπέμπει στο τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, ...

B1. Στο απόσπασμα 9 ο Ἀριστοτέλης καταλήγει στη δεοντολογική διατύπωση «πρέπει να φιλοσοφούμε με κάθε τρόπο, διότι η φιλοσοφία εμπεριέχει την ορθή κρίση και τη φρόνηση που κατευθύνει αλάνθαστα τις πράξεις μας» (φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης)

Το απόσπασμα 9 αποτελεί ένα επιπλέον (Ἔτι...) επιχείρημα για την αναγκαιότητα της φιλοσοφίας, αφού αυτή μπορεί να χρησιμοποιεί σωστά όλα τα είδη γνώσης. Πιο συγκεκριμένα, κατά τον Ἀριστοτέλη, η γνώση μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε διάφορα επίπεδα με διαφορετική στόχευση: 1) γνώση που παράγει τα αγαθά της ζωής και γνώση που τα χρησιμοποιεί, 2) είδη γνώσης που υπηρετούν και είδη γνώσης που καθοδηγούν. Τα τελευταία εκπροσωπούν τον υψηλότερο βαθμό γνώσης και σε αυτά βρίσκεται το καθαυτό αγαθό (ο απώτερος στόχος του φιλοσοφικού στοχασμού). Ακολουθεί η υποθετική διατύπωση: *Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὄλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται*: εἰάν η φιλοσοφία, εκείνο δηλαδή το είδος γνώσης που α) καταλήγει σε διατύπωση σωστής κρίσης, β) χρησιμοποιεί τη λογική και γ) στοχεύει συνολικά το αγαθό, μπορεί να χρησιμοποιεί όλα τα άλλα είδη γνώσης και να τα διευθύνει σύμφωνα με τις αρχές της φύσης (κατὰ φύσιν), τότε πρέπει να φιλοσοφούμε (φιλοσοφητέον=χρῆ φιλοσοφεῖν), καθώς κατά την άποψη του Ἀριστοτέλη (ὡς...) μόνον η φιλοσοφία περικλείει τη σωστή κρίση και την αλάνθαστη (ἀναμάρτητον) γνώση, που διαθέτει την ορίζουσα δύναμη να καθορίζει τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουμε (ἐπιτακτικὴν φρόνησιν). Η διατύπωση και εδώ είναι δεοντολογική, αποτελεί το συμπέρασμα μίας ακόμη υποθετικής διατύπωσης, ενώ αιτιολογείται από την υποκειμενική παραδοχή για τη μοναδικότητα της φιλοσοφίας (ὡς

μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης). Είναι εμφανές ότι αξιοποιείται η δομή του συλλογισμού (δύο προκείμενες και ένα συμπέρασμα).

Συμπερασματικά, για τον Αριστοτέλη η φιλοσοφία λειτουργεί ενοποιητικά· συντονίζει την παρουσία του ανθρώπου στον κόσμο, δίνοντάς της συνοχή, ενότητα και νόημα. Πρόκειται, δηλαδή για μια ισχυρή προτροπή στον φιλοσοφικό τρόπο ζωής και στον φιλοσοφικό στοχασμό. [Λέξεις 338]

B2.ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ν. Γουορνμπάρτον, Φιλοσοφία:Τα βασικά

Ο Γουορνμπάρτον επιχειρηματολογεί για την ανάγκη αξιοποίησης των διανοητικών δυνάμεων από όλους τους ανθρώπους χρησιμοποιώντας μια αναλογία: όπως το αυτοκίνητο, στο οποίο δεν έχουμε προνοήσει να κάνουμε τακτικά τους ελέγχους λειτουργίας, όλα πάνε καλά, έως ότου εμφανιστεί κάποιο πρόβλημα, παρόμοια και στον ανθρώπινο βίο όλα φαίνονται να λειτουργούν καλά με βάση το παραδεδομένο πλαίσιο αξιών μέχρι τη στιγμή που θα ανακύψουν δυσκολίες και οι αξίες αυτές θα τεθούν υπό αμφισβήτηση. Και στην περίπτωση του αυτοκινήτου και στον ανθρώπινο βίο ο τακτικός έλεγχος που ασκείται από την ανθρώπινη διάνοια είναι απαραίτητη προϋπόθεση και για να αποφευχθούν πιθανά προβλήματα και για να αντιμετωπιστούν όσα εκ των πραγμάτων θα προκύψουν κάποια στιγμή. Επομένως, χωρίς τον φιλοσοφικό στοχασμό η ανθρώπινη ζωή φτωχαίνει («αν δεν αμφισβητείτε σοβαρά την ορθότητα των αντιλήψεων στις οποίες βασίζεται η ζωή σας, σίγουρα κάνετε τη ζωή σας φτωχότερη»). Και ο Αριστοτέλης στον Προτρεπτικό αναγνωρίζει ότι όλοι οι άνθρωποι επιθυμούν εφικτά και ωφέλιμα πράγματα και επιχειρεί να δείξει ότι η φιλοσοφία είναι ένα από αυτά. Γι' αυτό προτρέπει, ως προς τον κοινωνικό και πρακτικό βίο, όλους τους ανθρώπους να φιλοσοφούν, γιατί έτσι θα αποκτήσουν και θα χρησιμοποιήσουν ένα σημαντικό αγαθό, τη σοφία (*φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως*). Όπως ο Γουορνμπάρτον, έτσι και ο Αριστοτέλης επιχειρεί να αποδείξει ότι η ζωή χωρίς φιλοσοφικό στοχασμό δεν έχει αξία. Όπως και ο Γουορνμπάρτον, έτσι και ο Αριστοτέλης δίνει έμφαση στην αξιοποίηση του ορθού λόγου (*μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη*). Η διανοητική ζωή προσφέρει πολλή χαρά, ωστόσο ο άνθρωπος πραγματώνει τον στόχο μόνο όταν ενεργεί φιλοσοφικά και αγωνίζεται για την εφαρμογή της αλήθειας στην πρακτική ζωή (*δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως*). Συνεπώς, και οι

δύο φιλόσοφοι συμφωνούν όχι μόνο για τη σημασία που έχει ο φιλοσοφικός στοχασμός αλλά κυρίως για την ανάγκη εφαρμογής του στον κοινωνικό και πρακτικό βίο. [316 λέξεις]

B3. 1-δ, 2-ε, 3-α, 4-β, 5-γ

B4. 1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α